

М.В. Сікорська, І.В. Візір

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА КАФЕДРІ НЕРВОВИХ ХВОРОБ, ПСИХІАТРІЇ, НАРКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: *самостійна робота студентів, основні види, форми контролю.*

Ключевые слова: *самостоятельная работа студентов, основные виды, формы контроля.*

Key words: *independent work of students, main types, control forms.*

Висвітлено питання організації самостійної роботи студентів на кафедрі нервових хвороб, психіатрії, наркології та медичної психології та її основні види; проблеми методичного забезпечення, форм аудиторного й позааудиторного контролю. Наведено основні напрямки самостійної роботи студентів, що забезпечують ефективніше вивчення нервових хвороб в умовах кредитно-модульної системи.

Раскрыты вопросы организации самостоятельной работы студентов на кафедре нервных болезней, психиатрии, наркологии и медицинской психологии и ее основные виды; проблемы методического обеспечения, форм аудиторного и внеаудиторного контроля. Приведены основные направления самостоятельной работы студентов, которые обеспечивают более эффективное изучение нервных болезней в условиях кредитно-модульной системы.

In the article the questions of organization of independent work of students on the department of nervous diseases, psychiatry, narcology and medicopsychology, its basic forms, methodical providing, forms of auditorium and extracurricular control are disclosed. Basic directions of students' independent work which provide more effective study of nervous diseases in the conditions of the credit-module system are given.

Формування сучасного спеціаліста, здатного до самовдосконалення і навчання протягом всієї практичної діяльності, неможливо здійснити лише завдяки передачі знань від викладача до студента під час лекцій і практичних занять без використання методів самостійної роботи. Психологами доведено, що тільки те стає дійсно міцним надбанням людини, що пройшло через її самостійну діяльність. Студенти повинні мати навички самостійної навчальної роботи, бути готовими відповідати за її результати, контролювати власну діяльність [1,7]. Організації та активзації навчальної самостійної роботи студентів на нашій кафедрі приділяється велика увага. Планування різних її видів залежить від мети навчального заняття, його змісту, рівня підготовленості студентів, можливих засобів інтенсифікації навчального процесу, забезпеченості студентів навчальною і методичною літературою. При плануванні самостійної роботи викладач визначає види робіт, які студенти мають виконати під час практичних занять: засвоєння теоретичного матеріалу, формування навичок практичного застосування вивченого матеріалу, використання умінь і навичок під час обстеження хворого, написання історії хвороби, інтерпретація даних додаткових методів обстеження, набуття навичок роботи з лікувально-діагностичною апаратурою [2].

Самостійна робота з виконання домашніх завдань включає опрацювання лекційного матеріалу, роботу з підручником і навчальними методичними посібниками, конспектування наукової літератури, написання рефератів, розв'язання різного роду задач, виконання малюнків, схем.

Однією з форм оптимізації самостійної роботи є впровадження в навчальний процес комп'ютерної електронної техніки. Інтернет відкрив широкі можливості для навчання, однак пропонує занадто великий обсяг інформації, яким не всі студенти можуть вільно оперувати; крім того, подана інформація не передбачає логічності та поступовості навчання. Частково ця проблема вирішується за рахунок відкриття кафедральної електронної web-сторінки, де розміщені

календарно-тематичні плани лекцій і практичних занять, тези лекцій, теми самостійної роботи, перелік літератури для самостійного опрацювання тем практичних занять, тести і ситуаційні завдання різного рівня складності. Все це дає можливість студентам не тільки оптимізувати процес самостійного засвоєння матеріалу, але й запропонувати індивідуалізовані шляхи, що враховують різницю у вихідному рівні знань студентів [3,4].

Великою допомогою для студентів є розроблені на кафедрі нові методичні рекомендації з організації самостійної роботи, в яких відбито всі елементи цього етапу навчальної діяльності. Методичні рекомендації включають чітко сформульовані задачі, мету заняття, контрольні питання, алгоритм виконання основних практичних дій, лікувальні й діагностичні алгоритми з окремих нозологічних форм; тести, ситуаційні завдання, питання для самоконтролю.

Необхідність у засвоєнні нових знань і навичок передбачає контроль ефективності результатів, що дозволяє отримати якісну й кількісну оцінку обсягу набутих знань, рівня їх засвоєння і вміння використовувати на практиці.

Найбільш поширеними методами контролю вважаються: контроль, що викладач проводить під час усного опитування; письмовий контроль, при проведенні якого студенти у письмовій формі викладають вивчений матеріал; тестовий метод контролю, що дозволяє на підставі відповідей на підготовані ситуаційні завдання оцінити знання й розуміння розділів курсу нервових хвороб. Крім того, специфіка підготовки студентів на кафедрі нервових хвороб, психіатрії, наркології та медичної психології вимагає використання такого методу контролю практичних навичок і умінь, який дозволяє визначити, що студент вміє роботи, на відміну від того, як він розповідає про те, що вміє. Цей метод контролю є одним із головних і постійно використовується під час проведення практичних занять.

Одним із видів самостійної роботи студентів є курація хворих з наступним написанням історії хвороби. Студенти

опитують хворого, збирають скарги, анамнез хвороби й життя, обстежують його, використовуючи практичні навички, набуті раніше під час попередніх практичних занять, визначають топічний і клінічний діагнози, складають план обстеження, інтерпретують дані додаткових методів обстеження, наведених в історіях хвороб, призначають лікування.

Особливі труднощі під час виконання даного виду самостійної роботи виникають у студентів-іноземців з англійською формою навчання. Вони не мають можливості самостійно спілкуватися з хворими через мовний бар'єр, не можуть без допомоги викладача провести обстеження, оскільки це потребує спілкування з пацієнтом, не можуть перекласти матеріали історії хвороби. При цьому викладач виконує функції перекладача, а за наявності в групі 10–11 осіб це дуже складно. Тому викладачі вимушені індивідуально працювати з кожним студентом і хворим, якого він обстежує, що забирає багато як аудиторного, так і позааудиторного часу.

Під час розгляду тем практичних занять студенти захищають історії хвороби: доповідають про хворих, яких обстежили, інтерпретують дані додаткових методів обстеження, визначають топічний і клінічний діагнози. Викладач, у разі необхідності, вносить корективи. Розділи диференційного діагнозу й лікування студенти пишуть самостійно, після цього здійснюється оцінка викладача.

Однією з форм самостійної роботи студентів є реферативна конференція. На кафедрі нервових хвороб, психіатрії, наркології та медичної психології можливість провести таку конференцію з'являється під час вивчення теми «Спадковий захворювання нервової системи». Це зумовлено відсутністю хворих у клініці зі спадковими захворюваннями чи їх невеликою кількістю. Викладач розподіляє теми рефератів, обговорює зі студентами список літератури, необхідної для опрацювання під час написання рефератів. На практичному занятті студенти виступають у групі з доповіддю з обраної теми, відповідають на питання викладача та інших студентів.

Досвід проведення таких конференцій показав, що студенти не тільки користуються літературою, запропонованою викладачем, але й Інтернетом; не механічно переписують тексти, а роблять аналіз усіх джерел, обирають найголовніше, часто демонструють фотографії хворих. Все це унаочнює представлені доповіді. Для контролю засвоєння матеріалу наприкінці заняття студентам пропонуються ситуаційні задачі з теми спадкових захворювань з подальшим обговоренням. Проведення реферативних конференцій також добре зарекомендувало себе під час навчання студентів з англійською формою навчання [6].

Досить важливим аспектом самостійної роботи студентів є вивчення тем, що не розглядаються на практичних заняттях і не представлені в лекційному матеріалі. На нашій кафедрі студенти повинні самостійно розглянути такі теми: пухлини нервової системи, травми нервової системи (закрита черепно-мозкова травма, травма спинного мозку й периферичної

нервової системи), абсцеси головного мозку, перинатальна енцефалопатія та дитячий церебральний параліч, паразитарні та прионові захворювання нервової системи.

Для полегшення вивчення тем, що не входять до плану аудиторних занять, на кафедрі студентам пропонують методичні розробки для самостійної роботи, що містять питання для самоконтролю, граф-логічні структури змісту заняття, тести і ситуаційні задачі з еталонами відповіді, що дозволяє оцінити рівень засвоєння матеріалу. Крім того, підготовлено методичний посібник для самостійної роботи студентів, у якому надано матеріал з усіх тем, що не входять до плану аудиторної роботи, перераховані адреси сайтів в Інтернеті, на яких студенти будуть мати можливість отримати додаткову інформацію з теми, яка їх цікавить [5].

Контроль якості засвоєння тем здійснюється під час проведення кредитного заліку по завершенні вивчення всіх тем з курсу нервових хвороб. Складність такого контролю полягає в тому, що студенту можливо і не трапиться задача з тем, які він вивчав самостійно, чи він дасть невірну відповідь, а часу розглянути помилку вже не буде. Вихід з такої ситуації, можливо, полягатиме в тому, щоб розробити посібники з ситуаційними задачами з тем позааудиторної роботи. У плані міждисциплінарної інтеграції – запропонувати їх кафедрам онкології, нейрохірургії, педіатрії, інфекційних хвороб для застосування у своїй роботі.

Отже, практика навчання засвідчує, що комплексний підхід до організації самостійної роботи студентів, скерування їх діяльності під час аудиторних занять, і при виконанні позааудиторної роботи, зацікавлення їх чіткими, конкретними завданнями, дає можливість покращити якість навчання на сучасному етапі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вузовское обучение: проблемы активизации / [Б.В. Бокуть, С.И. Сокорева, Л.А. Шеметков, И.Ф. Харламов]; Под ред. Б.В. Бокуть, И.Ф. Харламова – Мн.: Университетское, 1989. – 110 с.
2. Вища медична освіта і Болонський процес (навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали) / Москаленко В.Ф., Волосовець О.П., Яворівський О.П. та ін. – К.: МОЗ України, 2004. – 112 с.
3. Минцер О.П. Информатизация медицинского образования / Минцер О.П. // Український медичний часопис. – 2003. – Т. IX–X, №5 (37). – С. 83–89.
4. Применение компьютерных и мультимедийных технологий для преподавания травматологии и ортопедии / Бабоша В.А., Ночевкин И.Н., Лобанов Т.В. и др. // Досвід та проблеми підготовки медичних кадрів: Зб. наук. праць. – Донецьк, 2005. – С. 74–76.
5. Москаленко В.Ф. Про стан і шляхи удосконалення організації самостійної роботи студентів / Москаленко В.Ф., Яворський О.П., Остаюк Л.І. // Медична освіта. – 2004. – №1. – С. 10–12.
6. Островський І.М. Рольова гра як засіб вивчення та контролю знань субординаторів / Островський І.М., Прохоров С.В. // Медична освіта. – 2004. – №1. – С. 49–51
7. Широкоботов В.П. Шляхи поліпшення підготовки лікарів / Широкоботов В.П., Братусь В.Д., Фомін П.Д. // Нові технології навчання в медичному вищому закладі – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – С. 75–78.

Відомості про авторів:

Сікорська М.В., к. мед. н., асистент каф. нервових хвороб, психіатрії, наркології та медичної психології ЗДМУ.
Візір І.В., к. м. н., асистент каф. нервових хвороб, психіатрії, наркології та медичної психології ЗДМУ.

Адреса для листування:

Сікорська Марина Володимирівна. 69000, м. Запоріжжя, вул. Сталеварів, 34, 6-та міська клінічна лікарня.
Тел.: (0612) 34 35 41

Рецензент: проф. В.В. Сыволап
Поступила в редакцію 22.10.2010 г.